

Kommentteja hankintalakiesityksestä eduskunnan
talousvaliokunnan huomioitavaksi
ympäristötekniologian soveltamisen kannalta

Juhani Anhava

Diplomi-insinööri ja maatalous- ja metsätieteiden kandidaatti

Johtaja, liiketoiminnan kehitys, BL Energy & Environment

Outotec (Finland) Oy

Yleiskommentit , 1/3

1. Koska puheenvuorolleni on varattu vain suhteellisen lyhyt aika, nämä seuraavassa esitettävät kehittämis- ja parannusehdotukset painottuvat lakiehdotuksen puutteisiin ja täydentämistarpeisiin, eivätkä ne tuo esiin kaikkia lakiehdotuksessa jo hyvällä mallilla olevia asioita.

Lähtökohtaisesti olen ensinäkin sitä mieltä, että ympäristöteknologian soveltamisen kannalta lakiuudistus on tärkeä ja kiireellinen, jotta myös tämän alan investointeja saataisiin nykyistä huomattavasti enemmän ja selvästi nykyistä nopeammin liikkeelle!

Outotecille – kuten myös muille kotimaisille ympäristöteknologiatoimittajille – kotimaiset referenssilaitokset ovat äärimmäisen tärkeitä teknologian viennin edistämisessä.

Yleiskommentit 2/3

2. Ylivoimaisesti tärkein asia on se, että hankintaprosessia kokonaisuutena tehostettaisiin ja mahdollisuuksia mukaan samalla yksinkertaistettaisiin, jotta PK-sektorin yrityksillä olisi aikaisempaa paremmat mahdollisuuden osallistua tarjouskilpailuihin julkisista hankinnoista.

Outotec on eri puolilla Eurooppaa osallistunut sekä sellaisiin tarjouskilpailuihin, joissa noin 40 – 60 miljoonan hankinta on toteutettu ns ”avaimet käteen” - periaatteella että tarjouskilpailuihin, jossa hankintakokonaisuus on jaettu 4 – 6 osakokonaisuuteen eli ns ”pakettiin”. Molemmissa on etunsa ja haittansa tilaajan ja tarjouksen tekijän kannalta : edellisessä tapauksessa lopputulos on ”kaikki tai ei mitään” tarjoajalle, jälkimmäisessä tapauksessa todennäköisyys saada edes jotain on selvästi suurempi ja tästä syystä valmius jättää tarjouksia on huomattavasti suurempi. Tilaajalle jakaminen pienempiin kokonaisuuksiin on hieman työläämpää, mutta kokonaishinnat jäävät joka tapauksessa pienemmiksi, koska toimittajien ei tarvitse laskea mukaan yhtä suuria riskivaroja kuin ”turn-key”-projekteissa. Itsestään selvää on se, että PK-yritykset saadaan mukaan paremmin jakamalla toimitus paketteihin. Erityisen tärkeää olisi tällöin myös kilpailuttaa rakennustyöt erikseen !

Yleiskommentit 3/3

3. Toiseksi tärkein asia on yleiseltä kannalta on se, että hankintalaissa otetaan huomioon tasapainoisella tavalla sekä tekniset aspektit, kestävän kehityksen mukaiset näkökohdat ja hankinnan hinta.

Esimerkiksi Saksassa ja Sveitsissä on usein käytetty hankkeen tai palvelun kokonaisvaltaisesti ns elinkaarikustannuksia investoinnin koko pitoajalta tai palvelun käyttöajalta. Investoinnin pitoaikana huomioitavista kustannuksista tärkeimmät ovat pääoma ja käyttökustannukset, ja pääomaskustannuksia vertailtaessa vaihtoehtoja vertailtava samoilla laskentakriteereille (pitoaika, korkokanta, käyttöpääoma jne). Käyttökustannusten vertailussa on huomioitava kaikki relevantit kustannuslajit (kuten henkilöstö, kemikaalit, energia, kunnossapito- ja muut kustannukset) siten, että kriteerit on määriteltä jo tarjouspyynnössä riittävällä tarkkuudella.

Ympäristöteknologiahankinnoissa tärkeät näkökohdat 1/4

4. Teknologiahankinnoissa tärkein asia on se, että hankintalaissa otetaan huomioon pilot- ja demonstraatiolaitosten hankintojen erityispiirteet, koska ne edistävät ja useimmiten edeltävät ns täyden mittakaavan investointeja. Käytännössä tilanne on tavallisesti se, että em. pilot – ja demonstraatiolaitoksille on vain yksi mahdollinen toimittaja, jonka intressi on testata ja varmistaa jokin uuden teknologian toimivuus.

Hankintalain tai –asetuksen tulisi tästä syystä sisältää periaate siitä, että ehdolla oleva toimittaja voidaan valita suoraan neuvottelumenettelyllä ilman että pitää julkisesti kuuluttaa esim. HILMA-hankintaportaaliassa, että kyseiselle hankinnalle on vain yksi tietty toimittaja. Näin toimimalla voitetaan vähintään 3-4 kk aikaa !

Yhtä lailla on tärkeää välttää se, että pilot- tai demonstraatiolaitoksia koskevia määräyksiä kierrettäisiin sellaisissa tapauksissa, jotka ovat normaaleja hankintoja.

Ympäristöteknologiahankinnoissa tärkeät näkökohdat 2/4

5. Teknologiahankinnoissa Outotecillä on erittäin hyviä kokemuksia 2-vaiheisesta hankintamenettelystä,
- Ensimmäisessä ns Pre-Qualification –vaiheessa varmistetaan jatkoon valittavien 4-6 toimittajaehdokkaan yrityksen taloudellisen resurssien riittävyys projektin aikana, tekninen pätevyys ja riittävien referenssien olemassaolo
 - Toisessa vaiheessa kilpailutetaan esivalitut laite- ja/tai teknologiatoimittajat sekä rakennus- ja asennusurakoitsijat kukin omissa osaurakoissaan ja käyttäen riittävän yksityiskohtaisesti ETUKÄTEEN määriteltyjä valintakriteerejä
 - Esimerkkinä huonosti määritellyistä valintakriteereistä oli esimerkiksi lietteen terminen käsittely saksalaisessa Mainzin kaupungissa vuonna 2016, jossa viitattiin vain ylimalkaisesti kolmeen kriteeriin niitä tarkemmin määrittelemättä (hintaan, elinkaarikustannuksiin ja teknologiseen osaamiseen)

Ympäristöteknologiahankinnoissa tärkeät näkökohdat 3/4

6. Teknologiahankinnoissa erittäin tärkeä näkökohta on se, että koska julkisen ja yksityisen sektorin organisaatiot kilpailevat monella sektorilla keskenään, niin mahdollisimman tasapuolinen tilanne niiden kilpailuedellytysten välillä on kaikkien sidosryhmien yhteinen intressi – kun suoranainen edunvalvonta rajataan tässä kohtaa pois asian lähemmästä tarkastelusta.

Käytän esimerkkinä tässä yhteydessä jätehuoltoa, koska se liittyy tällä hetkellä eniten Outotecin liiketoimintaan ympäristöteknologian markkinasegmentissä täällä Suomessa. Suuret sulattojen ja valimoiden uusintainvestoinnit ovat lukumääräisesti Suomessa sen verran harvinaisia, että en käsittele niitä erikseen tässä yhteydessä. Niihin pätevät sitä paitsi samat periaatteet kuin jätehuollon ja jätteiden mekaanisen ja termisen prosessoinnin investointeihin.

Ympäristöteknologiahankinnoissa tärkeät näkökohdat 4/4

7. Lakiehdotuksen sisältämä ajatus siitä, että julkisen sektorin toimijoiden koko liikevaihdosta vain 5 % tai 500 000 euroa saisi syntyä sellaisesta toiminnasta, jossa asiakkailla on aidosti mahdollisuus valita saman hankinnan tai palvelun ostamiseksi yksityisen ja julkisen sektorin toimijoiden välillä, sisältää yksityisen sektorin toimijoiden kannalta toivotun muutoksen ja julkisen sektorin – tavallisesti usean kunnan yhteisesti omistamat jätehuolto – (tai joskus myös vesihuolto-) yhtiöt ovat esityksessä mainittuun %-rajaukseen tyytymättömiä ja toivoisivat suurempaa maksimirajoitusta.

Asiakkaan ja kuntatalouden näkökulmat on tässä kysymyksessä erittäin tärkeää ottaa riittävästi huomioon: Asiakkaan etu on ehdottomasti se, että valinnanvaraa on riittävästi ja myös yksityisen puolen tarjonta ja toiminnan volyymit ovat riittäviä. Kuntatalouden näkökulma puolestaan on se, että jos niiden maksimivolyymiä rajoitetaan liikaa, kunnallisveron maksajat joutuvat joka tapauksessa rahoittamaan ja maksamaan merkittävän osan kunnallisen jätehuollon kokonaiskustannuksista.